

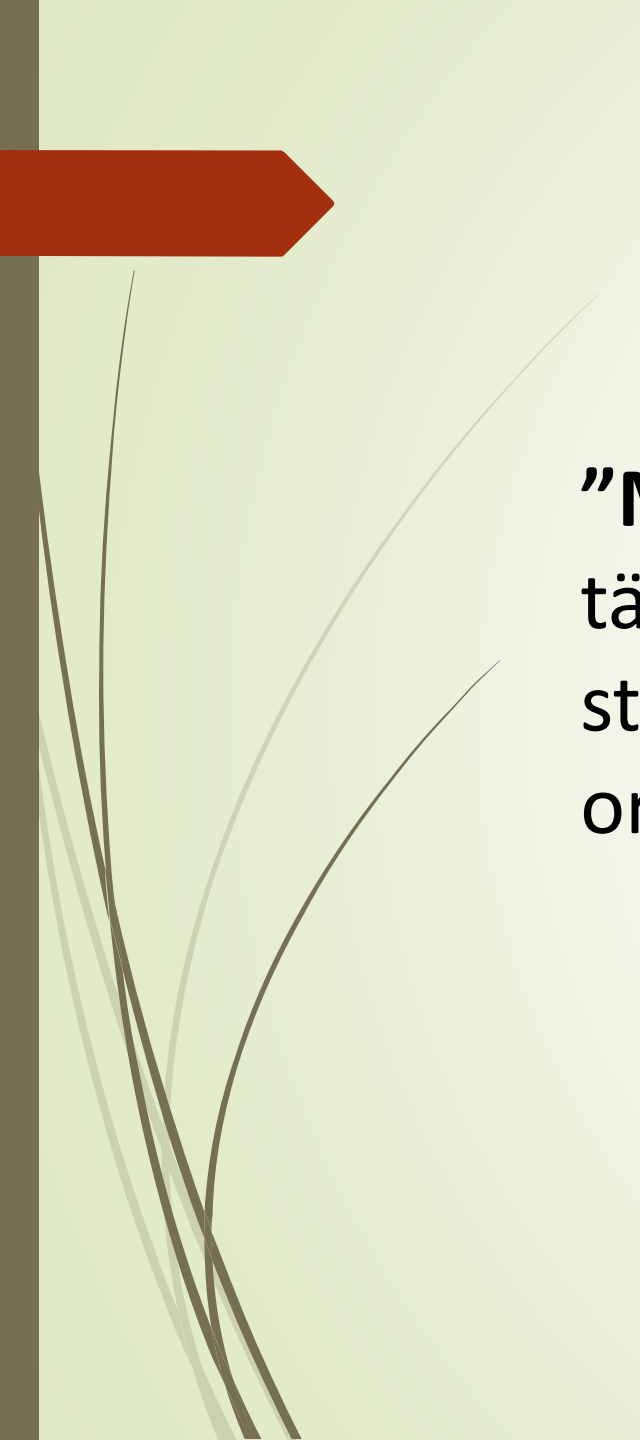
TAMPEREEN⁺
HIIPPAKUNTA

Talouden johtaminen seurakunnassa-
7.9.2023 / Mika Piittala

Suomessa on vuoden 2023 alusta

- 354 seurakuntaa
- 217 seurakuntataloutta
- Joista on seurakuntayhtymiä on 30 talousyksikköä, joihin kuuluu yhteensä 137 seurakuntaa.
- (yhteensä noin 7300 rakennusta)

”Mitä ei voi mitata, sitä ei voi johtaa... taloudella on tärkeä rooli tuottaessaan johtamisen tueksi sekä strategista että operatiivista tietoa kaikille organisaatiotasoisille” (E. Niskavaara Tampereen yliopisto)

Tuloslaskelma

Tuloslaskelmaosa sisältää seurakuntayhtymän tulot ja menot.

Tuloslaskelma ryhmitellään käyttötalouteen, verotukseen ja rahoituseriin sekä poistoihin.

Talousarvion tuloslaskelmaosassa ilmaistaan seurakunnan toiminnan **taloudellinen tulos**.

Tuloslaskelma	Vuosi
Korvaukset	633
Myyntituotot	11 379
Maksutuotot	71 786
Vuokratuotot	68 613
Metsätalouden tuotot	199 099
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	26 118
Tuet ja avustukset	14 573
Muut toimintatuotot	161
TOIMINTATUOTOT	392 362
Henkilöstökulut	-1 133 573
Palvelujen ostot	-483 877
Vuokrakulut	-17 819
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-270 735
Annetut avustukset	-41 426
Muut toimintakulut	-43 939
TOIMINTAKULUT	-1 991 369
TOIMINTAKATE	-1 599 006
Verotulot ja valtionosuudet	1 959 391
Verotuskulut	-26 638
Keskusrahastomaksut	-152 682
Rahoitustuotot ja -kulut	8 139
VUOSIKATE	189 203
Poistot ja arvonalentumiset	-184 210
TILIKAUDEN TULOS	4 993
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	2 331
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	7 324

Toimintakate

- Tuloslaskelman välituloksena esitettävä toimintakate osoittaa, paljonko käyttötalouden nettokuluista jää katettavaksi verotuloilla, valtionrahoituksella, ja mahdollisilla rahoitustuotoilla.
- Toimintakate eli toimintatuottojen ja -kulujen erotus on seurakunnissa aina negatiivinen.

Tuloslaskelma	Vuosi
Korvaukset	633
Myyntituotot	11 379
Maksutuotot	71 786
Vuokratuotot	68 613
Metsätalouden tuotot	199 099
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	26 118
Tuet ja avustukset	14 573
Muut toimintatuotot	161
TOIMINTATUOTOT	392 362
Henkilöstökulut	-1 133 573
Palvelujen ostot	-483 877
Vuokratulut	-17 819
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-270 735
Annetut avustukset	-41 426
Muut toimintakulut	-43 939
TOIMINTAKULUT	-1 991 369
TOIMINTAKATE	-1 599 006
Verotulot ja valtionosuudet	1 959 391
Verotuskulut	-26 638
Keskusrahastomaksut	-152 682
Rahoitustuotot ja -kulut	8 139
VUOSIKATE	189 203
Poistot ja arvonalentumiset	-184 210
TILIKAUDEN TULOS	4 993
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	2 331
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	7 324

Vuosikate

- Vuosikate on seurakunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, tavanomaisten tulojen ja menojen erotus. Vuosikate osoittaa, riittääkö seurakunnan vuotuinen tulorahoitus kattamaan poistot sekä mahdolliset lainanlyhennykset.
- Pääsäännön mukaan seurakunnan tai seurakuntayhtymän vuosikatteen tulisi olla vähintään poistojen suuruinen, jotta talous olisi tasapainossa. (Tämä sääntö on pätevä vain silloin, kun poistot ovat suunnilleen samansuuruiset kuin seurakuntayhtymän investoinnit pidemmällä aikavälillä.)
- Pidemmällä aikajaksolla vuosikatteen tulisi olla keskimäärin vuotta kohti laskettuna investointien ja lainanlyhennysten summan suuruinen.

Tuloslaskelma	Vuosi
Korvaukset	633
Myyntituotot	11 379
Maksutuotot	71 786
Vuokratuotot	68 613
Metsätalouden tuotot	199 099
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	26 118
Tuet ja avustukset	14 573
Muut toimintatuotot	161
TOIMINTATUOTOT	392 362
Henkilöstökulut	-1 133 573
Palvelujen ostot	-483 877
Vuokrakulut	-17 819
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-270 735
Annetut avustukset	-41 426
Muut toimintakulut	-43 939
TOIMINTAKULUT	-1 991 369
TOIMINTAKATE	-1 599 006
Verotulot ja valtionosuudet	1 959 391
Verotuskulut	-26 638
Keskusrahastomaksut	-152 682
Rahoitustuotot ja -kulut	8 139
VUOSIKATE	189 203
Poistot ja arvonalentumiset	-184 210
TILIKAUDEN TULOS	4 993
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	2 331
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	7 324

Tilikauden tulos

- Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tuottojen ja kulujen erotus.

Tuloslaskelma	Vuosi
Korvaukset	633
Myyntituotot	11 379
Maksutuotot	71 786
Vuokratuotot	68 613
Metsätalouden tuotot	199 099
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	26 118
Tuet ja avustukset	14 573
Muut toimintatuotot	161
TOIMINTATUOTOT	392 362
Henkilöstökulut	-1 133 573
Palvelujen ostot	-483 877
Vuokrakulut	-17 819
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-270 735
Annetut avustukset	-41 426
Muut toimintakulut	-43 939
TOIMINTAKULUT	-1 991 369
TOIMINTAKATE	-1 599 006
Verotulot ja valtionosuudet	1 959 391
Verotuskulut	-26 638
Keskusrahastomaksut	-152 682
Rahoitustuotot ja -kulut	8 139
VUOSIKATE	189 203
Poistot ja arvonalentumiset	-184 210
TILIKAUDEN TULOS	4 993
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	2 331
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	7 324

Tilikauden ylijäämä/alijäämä

Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset sekä poistoeron muutokset, joiden jälkeen muodostuu tuloslaskelman viimeinen tulos.

Tuloslaskelma	Vuosi
Korvaukset	633
Myyntituotot	11 379
Maksutuotot	71 786
Vuokratuotot	68 613
Metsätalouden tuotot	199 099
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	26 118
Tuet ja avustukset	14 573
Muut toimintatuotot	161
TOIMINTATUOTOT	392 362
Henkilöstökulut	-1 133 573
Palvelujen ostot	-483 877
Vuokrakulut	-17 819
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-270 735
Annetut avustukset	-41 426
Muut toimintakulut	-43 939
TOIMINTAKULUT	-1 991 369
TOIMINTAKATE	-1 599 006
Verotulot ja valtionosuudet	1 959 391
Verotuskulut	-26 638
Keskusrahastomaksut	-152 682
Rahoitustuotot ja -kulut	8 139
VUOSIKATE	189 203
Poistot ja arvonalentumiset	-184 210
TILIKAUDEN TULOS	4 993
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	2 331
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	7 324

Talousarvion sitovuustaso

- Kirkkovaltuusto/yhteinen kirkkovaltuusto päättää talousarvion toiminnallisten tavoitteiden sekä määrärahojen ja tuloarvioiden sitovuustasot.
- **Toiminnallisten tavoitteiden sitovuustaso:**
 - Tehtäväalueiden toiminnalliset tavoitteet eivät saa olla ristiriidassa koko seurakuntatalouden yhteisten strategioiden, tavoitteiden ja taloudellisen tilanteen kanssa.
 - Tavoitteet hyväksytään kirkkovaltuustossa/yhteisessä kirkkovaltuustossa karkealla tasolla siten, että jokaista tehtäväaluetta kohti esitetään 1–5 keskeistä toiminnallista tavoitetta.
 - Tavoitteiden toteutumisen arviointia käytetään johtamisen, toiminnan ohjauksen ja sisäisen valvonnan välineenä.
- **Määrärahojen sitovuustaso:**
 - Kirkkovaltuusto/yhteinen kirkkovaltuusto päättää sitovuustasoista vuosittain talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.
 - Tai: taloussäännössä määritellään, millä tasolla talousarvio sitoo käyttäjiään.
 - *Sitovuus merkitsee sitä, että määrärahaa ei saa käyttää muihin kuin kirkkovaltuuston/yhteisen kirkkovaltuuston hyväksymässä talousarviossa osoitettuihin tarkoituksiin eikä enempää kuin niihin on osoitettu*
 - *Tai: määrärahan sitovuustaso voidaan määritellä myös nettona, jolloin esim. tehtäväalueen / pääluokan toimintatulojen ja -menojen erotus eli toimintakate määritellään sitovaksi.*

Seurakuntatalouden pääluokat

- Linkki talouden täsmävideoon / pääluokat:
<https://web.microsoftstream.com/video/7405205d-dbcd-4034-959a-afb565366f3f>

1. Hallinto
2. Seurakunnallinen toiminta
3. Yhteiset seurakunnalliset tehtävät SRK-YHTYMÄSSÄ
4. Hautaustoimi
5. Kiinteistötoimi
6. (Rahoitustoimi)

Rahoituslaskelma

- Rahoituslaskelma on tuloslaskelman tavoin seurakunnan kokonaistaloutta kuvaava laskelma tilikaudelta.
- Rahoituslaskelma täydentää tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetietojen antamaa kuvaa tulorahoituksen riittävydestä, investoinneista, antolainauksesta, pääomarahoituksesta sekä rahoitusaseman muutoksista.
- Rahoituslaskelman tarkoituksena on laajentaa ja parantaa käsitystä seurakunnan rahoituksen tilasta.

Tase

- Tase menee tasan.
- Taseen perusperiaate on yksinkertainen. Siinä on kaksi puolta, joista toinen listaa yrityksen varallisuuden ja toinen sen, millä varallisuus on rahoitettu.
- Puoliskojen loppusummat ovat yhtä suuret. Siitä nimi tase.
- Varallisuus-puoliskon nimi on vastaavaa ja
- rahoitus-puoliskon nimi vastattavaa.

Toiminnan ja talouden suunnittelu

- Toiminnan ja talouden suunnittelun tehtävänä on auttaa seurakuntataloutta toteuttamaan perustehtävänsä ja selviytymään olevista ja tulevista haasteista
- *Toiminta- ja taloussuunnittelujärjestelmä korostaa kirkkovaltuuston/yhteisen kirkkovaltuuston päätösvaltaa*
- **-> tärkein ohjausväline**
- *"toteutuuko valtuuston päätösvalta?" (tilintarkastaja)*

Talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma

Kirkkolaki 6:1

- ”Seurakunnan ja seurakuntayhtymän varoja saa käyttää ainoastaan niiden tehtävien toteuttamiseen”.

Kirkkojärjestys 6:1

- ”Seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota ja hyvän taloudenhoidon periaatteita. Omaisuutta on hoidettava tuottavasti ja riskit halliten.”

Kirkkojärjestys 6:2

- Jokaista kalenterivuotta varten laaditaan talousarvio.
- Talousarvion hyväksymisen yhteydessä hyväksytään toiminta- ja taloussuunnitelma kolmeksi vuodeksi.
- Talousarviovuosi on toiminta- ja taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.
- **Talousarviossa ja toiminta- ja taloussuunnitelmassa** hyväksytään toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja toiminta- ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että edellytykset tehtävien hoitamiseen turvataan.

-
- ”Taloushallinnon järjestämisestä määrätään tarkemmin kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston tai hiippakuntavaltuuston hyväksymässä **taloussäännössä.**” (KL 6:4) [Mallisäännöt – Sakasti](#)
 - Talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma ohje: [Talousarvio - Sakasti](#)

Kriisiytyvän seurakunnan mittarit – seurakunnan talous

1. Tilikauden tulos on ilman kertaluontoisia eriä negatiivinen kolmena peräkkäisenä vuotena taikka viimeisen tilikauden tulos on negatiivinen ilman kertaluontoisia eriä ja kirkollisveroprosentti on 2,0 (tai korkeampi).
2. Seurakunnan taseessa oleva edellisten tilikausien yli/alijäämä luku on tilinpäätöksen perusteella menossa alijäämäiseksi, eikä sen kattamista seuraavan kolmen vuoden aikana voida laskelmin osoittaa ilman kertaluontoisten erien tai metsänhoitosuunnitelman ylittävän myynnin toteuttamista.
3. Maksuvalmius on alle 90 päivää, tai maksuvalmius heikkenee kolmena peräkkäisenä tilikautena.
4. Henkilöstömenojen osuus toimintakuluista kasvavaa kolmena peräkkäisenä vuotena.

[Kriisiytyvän seurakunnan mittarit \(evl.fi\)](http://evl.fi)

Sisäinen valvonta

- Sisäisen valvonnan tehtävänä on varmistaa kohtuullisella varmuudella, että seurakunnan toiminta ja hallinto on hoidettu asiallisesti, laadukkaasti ja lainmukaisesti. Tavoitteena on seurakunnan joustava, avoin ja tuloksellinen toiminta ja hallinto.
- Sisäinen valvonta tarkoittaa mm. tehtävien, valtuuksien ja vastuiden jakamista, päätöksen tekemistä valvonta- ja raportointitavoista. Valvonta ulottuu koko organisaatioon.
- Kirkkoneuvosto vastaa seurakunnan hallinnosta, taloudenhoidosta ja sisäisen valvonnan järjestämisestä. Kirkkoneuvosto huolehtii siitä, että järjestelmä myös toimii käytännössä päätösten ja annettujen ohjeiden mukaan.
- Sisäinen valvonta – Sakasti

KJ 6 luvun 6 §:

”Toimintakertomuksessa on: 1) esitettävä selvitys hallinnosta, toiminnasta, taloudesta, **sisäisestä valvonnasta** sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta;...”

Talouden ohjaus / mitä tietoa tarvitsemme?

- Koko seurakunnan näkökulmasta
- Oman tehtävän näkökulmasta

Talouden ohjaus / mistä tietoa saamme?

- Seurakunnan toteutuneet tilinpäätökset ja niiden analysointi
- Kipa = kuluvan tilikauden tilanne (talousarvion seuranta)
- Kirkollisverotuloja seurataan veronsaajien palvelusta: [Veronsaajien palvelut](#)
- Kirkontilastot.fi = [Kirkon tilastopalvelu \(kirkontilastot.fi\)](#)
 - Historian toteuma
 - jäsentilasto 1999-2022 [Jäsentilasto 1999-2022 \(kirkontilastot.fi\)](#)
 - -> valitse seurakunta (seurakunta tai talousyksikkö)
 - -> palaa takaisin tilasto sivulle
 - -> näet jäsenkehityksen 1999-2022, voit valita myös muita muuttujia
 - Tulevaisuusennuste
 - Jäsenennuste [Jäsenennuste 2023-2040 - \(kirkontilastot.fi\)](#)
 - Verotuloennuste on juuri päivitetty (ei näy vielä kirkontilastot.fi)
 - Sakastissa löytyy täältä: [Kirkollisvero – Sakasti](#)

Talouden ohjaus / mitä tietoa tarvitsemme?

Kunnan väestön historia-nykytilanne:

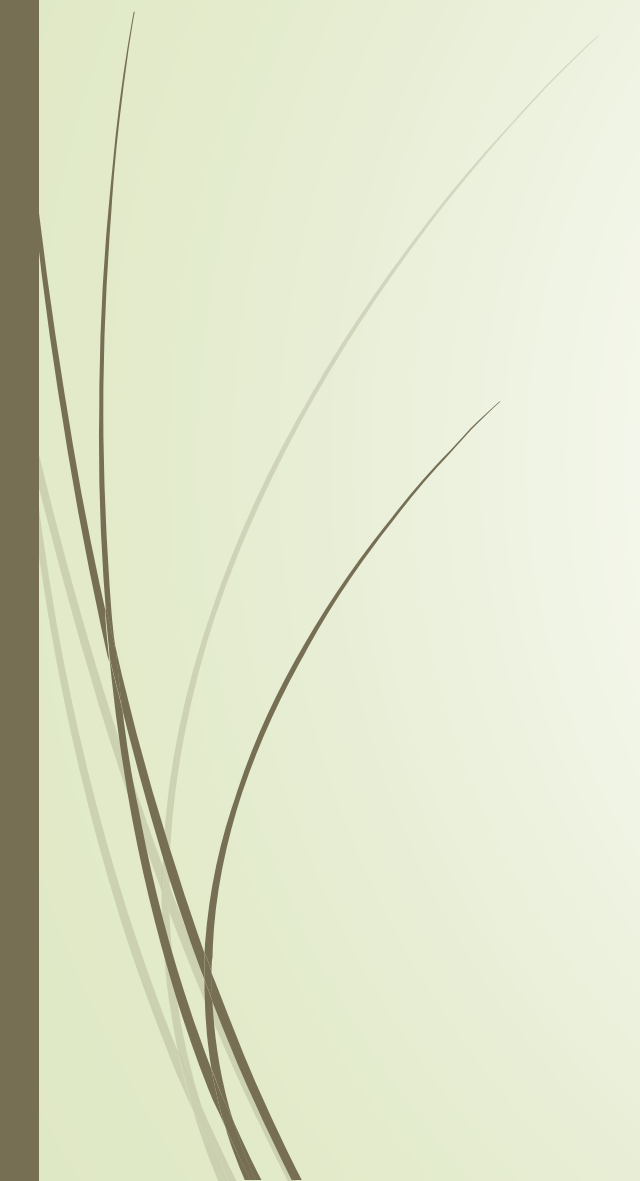
- tilastokeskus.fi = [Tilastokeskus](https://tilastokeskus.fi)
- -> kuntien avainluvut = [Kuntien avainluvut | Tilastokeskus \(stat.fi\)](https://tilastokeskus.fi/kuntien_avainluvut)
- -> kuntien avainluvut tietokanta = [PxWeb - Valitse taulukko \(stat.fi\)](https://pxweb.stat.fi/PxWeb/pxweb?_lang=fi&_a=1)
- -> 2021 aluejaolla
- -> kuntien avainluvut 1987-2021 = [Kuntien avainluvut muuttujina Alue 2021](https://tilastokeskus.fi/kuntien_avainluvut_muuttujina_alue_2021)

Väestöennuste:

- Vuoteen 2040 saakka: [Väestöennuste 2021: Väestö 31.12.](https://tilastokeskus.fi/vaestoenennuste_2021)
- -> valitse kunta, vuodet, sukupuoli, ikä

Lisää tilastolukuja, mm:

- [Alueaikasarjat muuttujina Alue 2021, Tiedot ja Vuosi. PxWeb \(stat.fi\)](https://tilastokeskus.fi/alueaikasarjat_muuttujina_alue_2021)

Kiitos!